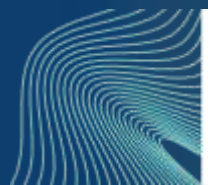

Julkisten hankintojen kokonaisarkkitehtuuri- kuvaus

Digiviikko 5.6.2023

Seija Friman, hankejohtaja, Valtiokonttori

Kokonaisarkkitehtuurin kuvaamisen tehtäväksi

Kansallisen julkisten hankintojen strategian toimeenpanemiseksi laaditussa ensivaiheen toimeenpanosuunnitelmaan on kirjattu tehtäväksi **valtakunnallinen kokonaisarkkitehtuuri**, jossa

- ✓ tunnistetaan hankintoja koskevat **tiedot** ja koordinoidaan niiden analyysia
- ✓ pyritään **standardoimaan** julkisten hankintojen taloustiedot
- ✓ selvitetään tietoaineistojen **yhtenäistämisen tarve** siten, että se tarjoaa edellytyksiä rakentaa tietokantoja, joihin tietoja voidaan kerätä eri lähteistä sekä vertailla aineistoja reunaehdot silmällä pitäen

Kuvaustyölle asetetut tavoitteet

Tavoitteena kuvata julkishallinnon hankintatoimen

- **nykytila**-arkkitehtuuri,
- **tavoitearkkitehtuuri** ja
- keskeisimmät **toimenpide-ehdotukset** tavoitearkkitehtuuriin pääsemisessä
- tunnistaa hankintoja koskevat **tiedot** ja niiden hyödynnettävyys.

Kuvauksen tulee toimia pohjana julkishallinnon hankintatoimen

- tiedolla johtamisen **nykytilan ymmärtämisessä**,
- **digitalisoinnin** ja
- hankintojen **tiedolla johtamisen kehittämisen ohjauksessa** ja suunnittelussa

Kuvauksessa esitetään mahdollisuudet ja keinot

- julkisten hankintojen tietojen **standardoinnille** sekä
- hankintatietojen **analysoinnin** mahdollistamiselle

Arkkitehtuuri perustuu strategiaan

Hankintojen tiedolla johtamiselle on kansallisessa hankintastrategiassa asetettu seuraavat tavoitteet:

- Suomi on edelläkävijä tietojen hyödyntämisessä hankinnoissa
- Arvioimme hankintoja koskevaa vaikuttavuutta eri tasoilla: Kansallinen – hankintayksikkö – hankinta -tasoilla
- Edistämme vaikuttavuusperusteisia hankintoja

Tahtotila sille, millaisia ratkaisuja hankintatoimen tiedolla johtamiseen ryhdytään rakentamaan, muodostetaan kansallisessa julkisten hankintojen strategiassa asetetun tahtotilan pohjalta

Hankintoja tulee johtaa tietoon perustuen

Tarvitaan tietovarantoja sekä kansallisella että yksittäisen organisaation tasolla

Vaikutuksia arvioidaan julkisen palvelutuotannon laadun, luotettavuuden, kestävyuden ja vaikuttavuuden osalta

Tietoa hyödynnetään potentiaalin maksimoimiseksi, markkinoiden elinvoimaisuuden ja vastuullisuuden edistämiseksi sekä Suomen kilpailukyvyn kasvattamiseksi

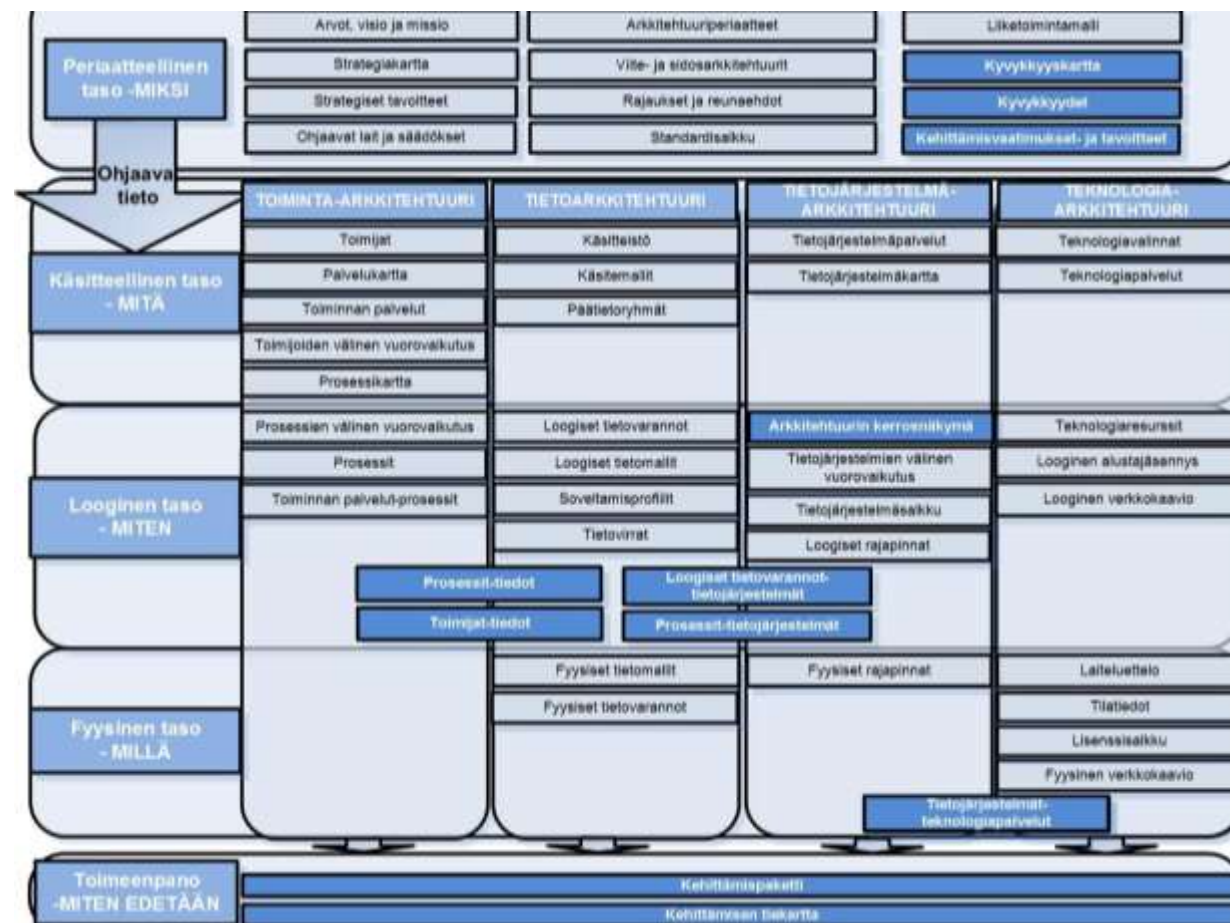
Hyödyt?

- Kuvauksen laatimisella tavoitellaan sitä, että se auttaa hahmottamaan julkisissa hankinnoissa käytettävien järjestelmien kokonaisuuden, komponentit, niiden keskinäiset suhteet ja tiedonkulun.

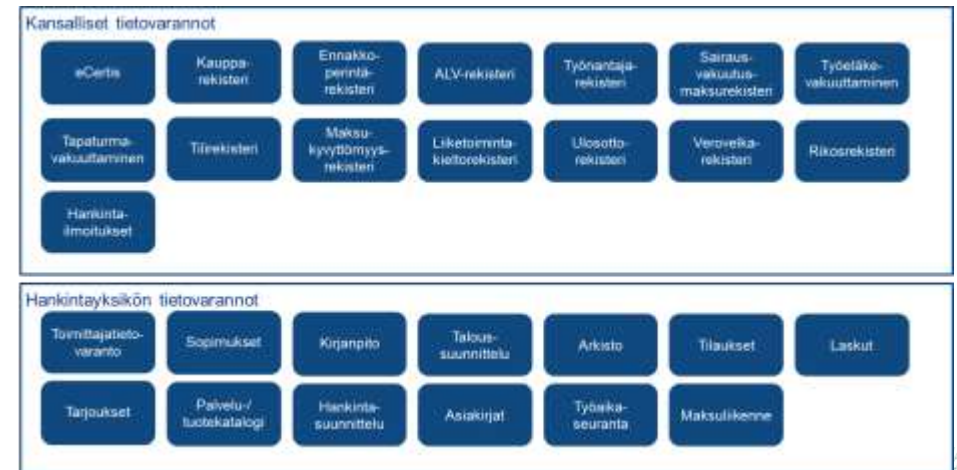
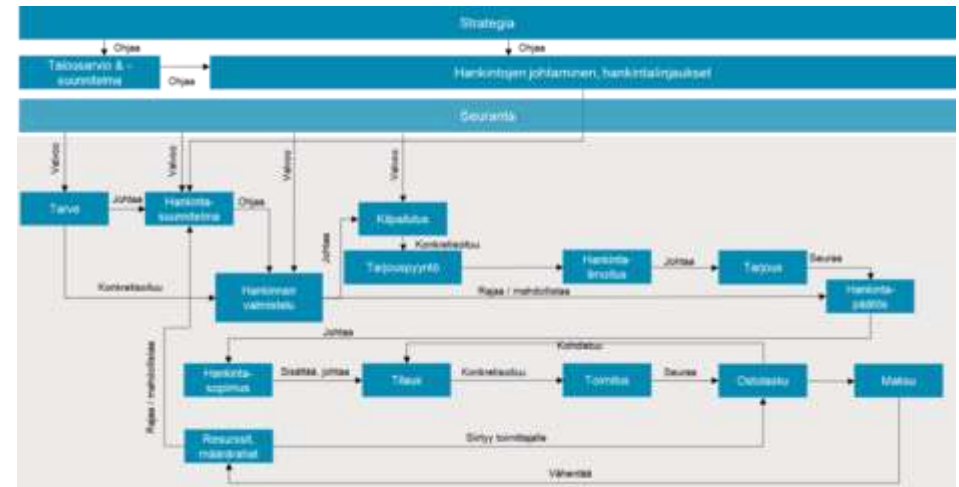
Taustalla kokonaisarkkitehtuurimenetelmä

- Kokonaisarkkitehtuurin kuvaamisessa hyödynnetään JHS-179-yhteensopivaa **kokonaisarkkitehtuurimenetelmää**
- Kuvattu julkishallinnon hankintatoimen nykytila-että tavoitearkkitehtuuri
- Painopiste **tietoarkkitehtuurissa**, lisäksi tiedolla johtamisen näkökannalta tarkasteltu **toiminta-arkkitehtuuria**.
Tietojärjestelmäarkkitehtuurista tunnistettu julkisen hankintatoimen käyttämiä tietojärjestelmäpalveluja sekä järjestelmien välisiä riippuvuuksia. **Teknologia-arkkitehtuuri** rajattu teknologiaavalintoihin.

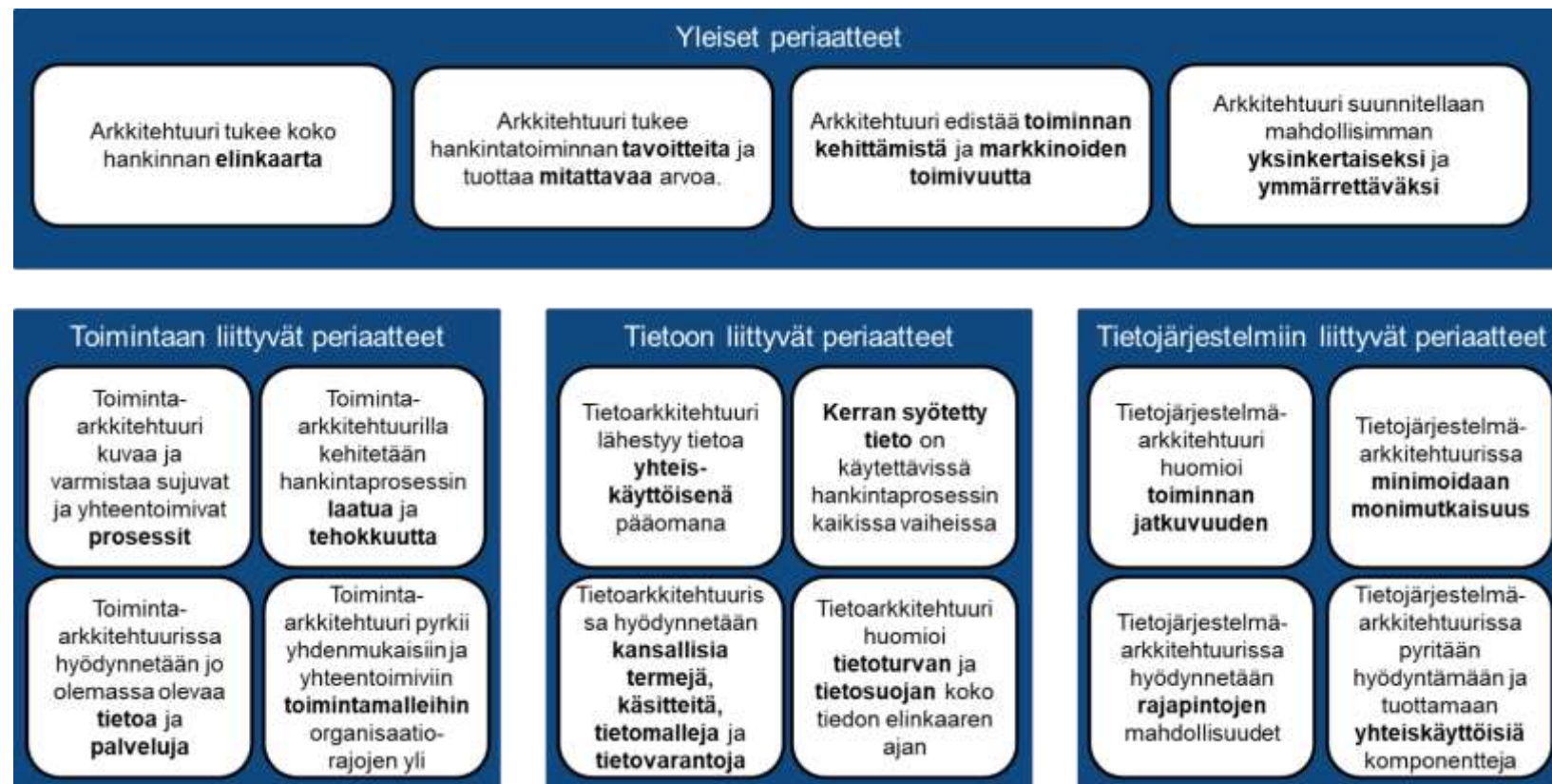
Kokonaisarkkitehtuurikuvauksen pääasiallinen sisältö

- hankintaprosessin kuvaus
- kokonaisarkkitehtuuriviitekehys
- periaatetason arkkitehtuurilinjaukset
- sidosarkkitehtuurit
- käsitteellisen tason arkkitehtuurilinjaukset
- toimijat, palvelut, käsitteet ja näiden kuvaukset
- teknologiavaatimukset
- loogisen tason arkkitehtuurilinjaukset
- loogiset tietovarannot
- tietojärjestelmät ja niiden välinen vuorovaikutus
- toimenpidesuosituks

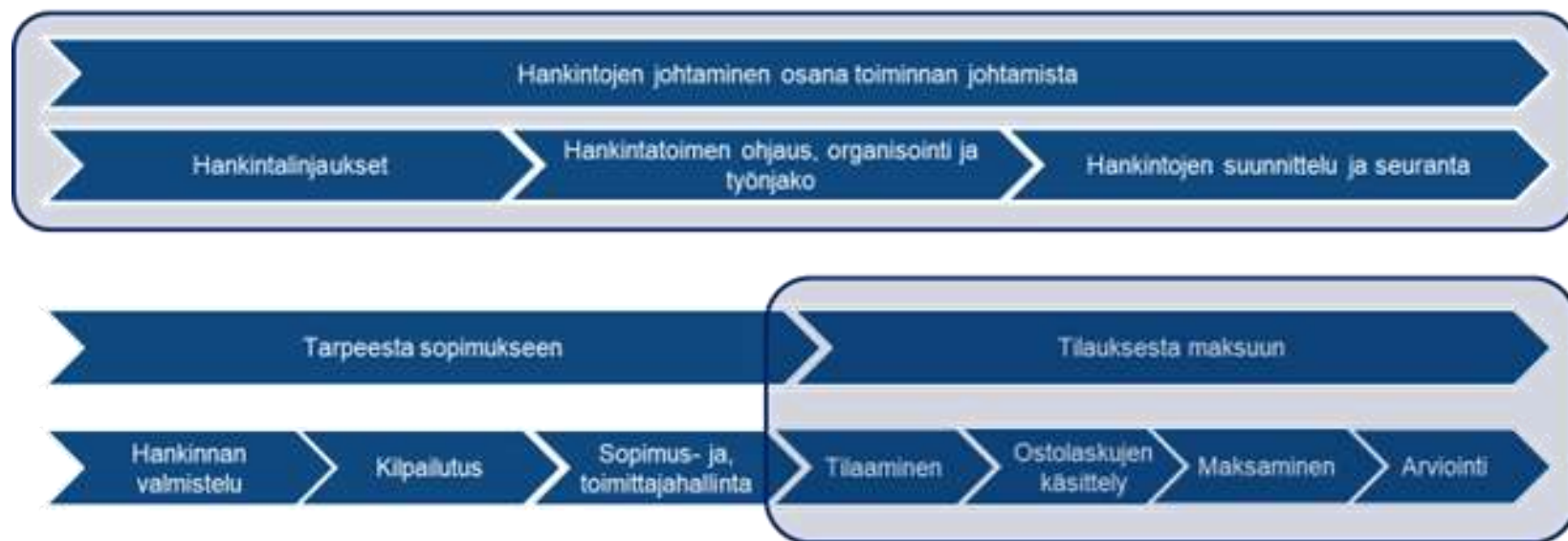
Arkkitehtuuriperiaatteet

- Hankintojen digitalisoinnin ja liittyvien palvelujen keskeiset suunnittelun, toteutuksen ja jatkuvien palvelujen peruskivinä toimivat linjaukset on koottu arkkitehtuuriperiaatteiksi.
- Pidemmän tähtäimen tavoitetila, täysimittainen toteutuminen vaatii useamman kehitysvaiheen.
- Periaatteita työstettiin työpajassa, johon kutsuttu Hankinta-Suomi -ohjelman hankintojen tiedolla johtaminen ja vaikuttavuus -teemaryhmän jäsenet ja ns. Roundtable-ryhmä. Kutsuttuja oli noin 200 henkilöä, osallistujia noin 60.

Tarpeesta maksuun –prosessi määrittää arkkitehtuuria

- Hankintalain mukaan hankintatoimi tulee järjestää siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman **taloudellisesti** ja **suunnitelmallisesti** sekä mahdollisimman **tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina**.

Yhteistyö kuvauksen työstämisessä

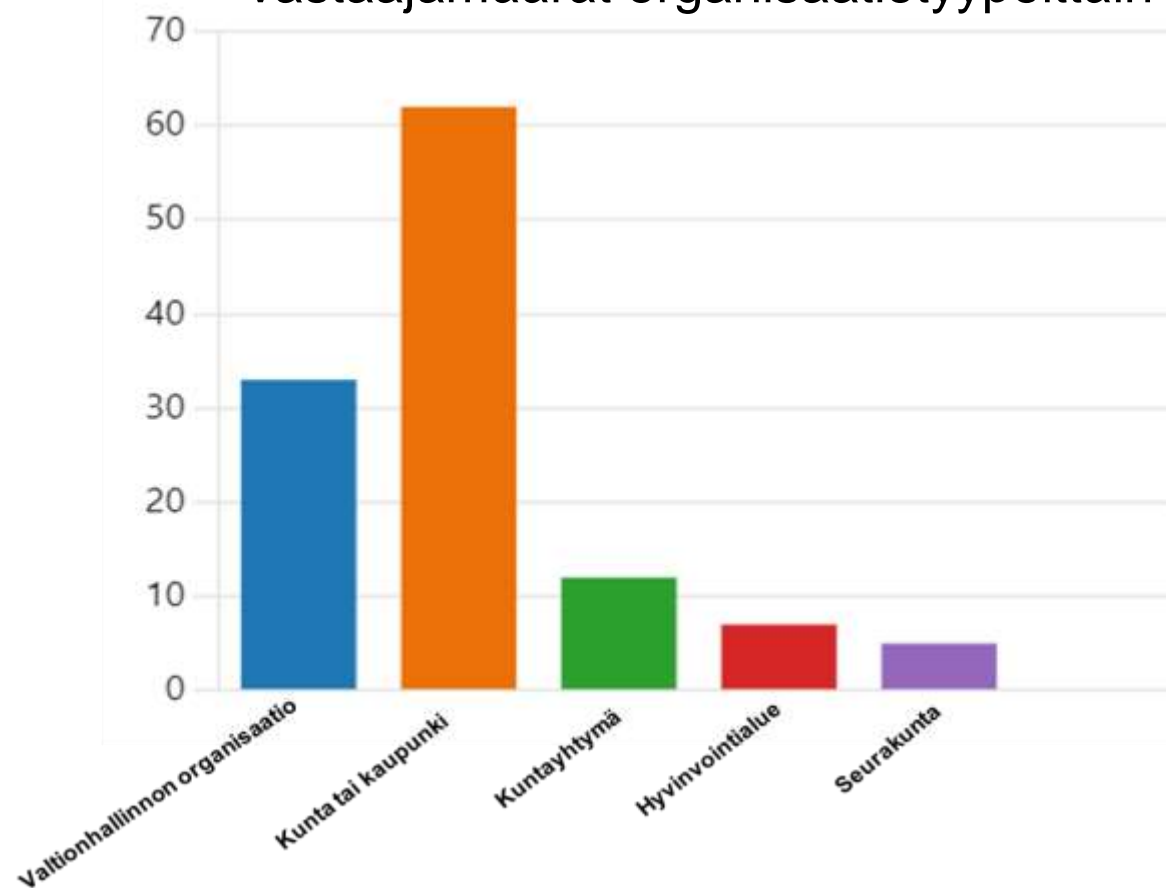

- Kilpailutettu konsultointi KPMG
- Projektiryhmässä Valtiokonttori, Kuntaliitto
- Ohjausryhmässä:
 - VM, Kuntaliitto, Helsinki, Lappeenranta, Kerava, Hyvil, VK
- Haastateltuja 22 eri hankintayksiköstä
- Kysely hyvin laajalla kattavuudella
- Esittelyt Hankinta-Suomen teemaryhmässä
- Roundtable-ryhmä
 - Erikseen kokoonkutsuttu, 3 tapaamiskertaa

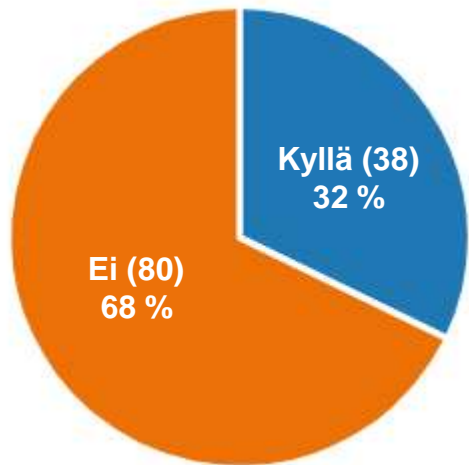
Hankintaorganisaatioille suunnattu kysely

- Hankintayksiköille tehtiin kysely, joka lähetettiin sähköpostilla 11.5.2023 jokaiseen valtion kirjanpitoyksikköön, kuntaan, kuntayhtymään, hyvinvointialueelle ja evankelisluterilaiseen seurakuntaan. Vastauksia saatiin yhteensä 119 kpl.
- Kysymyksillä kartoitettiin vastaajaorganisaatioiden tilannetta seuraaviin aiheisiin:
 - organisaation toimintastrategian toteuttaminen hankinnoilla,
 - hankintastrategia,
 - kategoriajohtaminen,
 - hankintatehtävien ulkoistaminen,
 - vastuiden dokumentointi työjärjestyksiin ja rooleihin,
 - kilpailutuskalenterin käyttäminen,
 - sopimushallinnan kypsyystaso,
 - toimittajahallinnan kypsyystaso,
 - hankintojen tiedolla johtaminen

Vastaajamäärät organisaatiotyypeittäin

Onko organisaatiossanne vakiintuneet toimintatavat hankinnoista kerääntyvän ja kerättävän tiedon hyödyntämiseen prosessin eri vaiheissa?

20. Mikäli ”kyllä” niin, mistä tiedoista on ollut eniten hyötyä, missä vaiheessa prosessia ja kuinka laajasti tietoa hyödynnetään?

- Y-tunnus
- Ostolaskudata ja ostoeurot, kustannukset
- Sopimusten raportointi- ja seurantatiedot
- **Spendi- ja kulutustiedot**, volyyymi
- Kilpailutusten määrä ja kesto, tarjousten määrä
- Reklamaatiot ja sopimusmuutokset
- **Markkinoiden toimivuus, kustannusarvion pitävyys**

Tietoa hyödynnetään:

- Toiminnan ja palvelujen kehittämisessä
- Hankintojen valmistelussa
- Hankintojen johtamisessa, budjetoinnissa ja suunnittelussa
- Toimintakertomuksessa, tilinpäätöksessä ja vastuullisuusraportoinnissa
- Resurssien käytön suunnittelussa
- Sopimus- ja toimittajaseurannassa

21. Mikäli ”ei” niin, mitkä ovat organisaatiossanne esteet tietojen keräämiselle ja hyödyntämiselle?

- Resurssi- ja aikapula
- Ei tunnistettua tarvetta kirjanpidon lisäksi
- **Tietoa ei ole saatavilla**, koska integraatiot talousjärjestelmään puuttuvat
- **Ei ole analysointi- ja raportointityökaluja**
- Hankintojen ja hankintatiedon hajanaisuus
- Hankintojen ja sopimusten täytäntöönpanon erillisyys
- Toimittajien haluttomuus ottaa kantaa ”byrokraattisiin” kysymyksiin ja ”turhanpäiväisiin lippulappuihin”
- Sovittujen prosessien puute
- Asenne
- Erilaiset toimintatavat tai toimintamallin puute
- Automatisoidun tietojen keräämisen puuttuminen
- **Epäselvät vastuut ja päätöksenteon hajautuminen**
- **Strategisten linjausten puute**

Aikataulu

- Työ alkoi vuoden vaihteen jälkeen tammikuussa
- Haastattelut maalis-huhtikuussa
- Kysely toukokuussa
- Tavoitteena saada dokumentaatio valmiiksi kesäkuun puolivälissä
- Ohjausryhmä kokoontunut 5 krt
 - Kokoontuu vielä päättämään lopputuloksen hyväksymisestä
- Kesän jälkeen vielä jatkokäsittely, jonka jälkeen lausuntopalveluun lausunnoille.

Kiitos mielenkiinnostanne

Seija Friman

Hankejohtaja

Seija.friman@valtiokonttori.fi

Hankintoimi@valtiokonttori.fi